two A. 58.244.

ACADEMIA ROMÂNĂ

III 5900

PRIMELE INSEMNE DE DISTINCŢIUNI

ŞI

DECORAŢIUNI ROMÂNE

DE

Dr. C. I. ISTRATI
MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE.

legat
V. 74273

CU 6 TABELE

EXTRAS DIN
ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE
Seria II. — Tom. XXXVI.
MEMORIILE SECŢIUNII ŞTIINŢIFICE.

79

BUCUREŞTI
LIBRĂRIILE SOCEC & Comp., şi C. SFETEA

VIENA
GEROLD & COMP.

BERLIN
R. FRIEDLAENDER & SOHN.

LIPSCA
O. HARRASSOWITZ.

1913.

35.313

Preţul 50 bani.

Analele Societăţii Academice Române. — Seria I:

Tom. I—XI.— Sesiunile anilor 1867—1878.

Analele Academiei Române. — Seria II:

L. B.

Tom. I—X.— Desbaterile şi memoriile din anii 1879—1888.
Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1878—1888.
Tom. XI—XX.—Desbaterile şi memoriile Academiei în 1888—1898.
Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1888—1898. . . . . 2.—
Tom. XXI.—Desbaterile Academiei în 1898—9 . . . . . 5.—
» *XXII.*—Desbaterile Academiei în 1899—1900 . . . . . 6.—
» *XXII.—Memoriile Secţiunii Ştiinţifice* . . . . . 12.—
» *XXIII.*—Desbaterile Academiei în 1900—1901. . . . . 5.—
» *XXIII.—Memoriile Secţiunii Ştiinţifice* . . . . . 8.—
» *XXIV.* — Desbaterile Academiei în 1901—2 . . . . . 6.—
» *XXIV.— Memoriile Secţiunii Ştiinţifice* . . . . . 7.—
» *XXV.* — Desbaterile Academiei în 1902—3 5,50
» *XXV. — Memoriile Secţiunii Ştiinţifice* . . . . . 6.—
» *XXVI.* — Desbaterile Academiei în 1903—4 . . . . . 5.—
» *XXVI. — Memoriile Secţiunii Ştiinţifice* . . . . . 4.—
» *XXVII.* — Desbaterile Academiei în 1904—5 . . . . . 8.—
» *XXVII. — Memoriile Secţiunii Ştiinţifice* . . . . . 5.—
» *XXVIII.* — Desbaterile Academiei în 1905—6 . . . . . 5.—
» *XXVIII. — Memoriile Secţiunii Ştiinţifice* . . . . . 8.—
» *XXIX.* — Desbaterile Academiei în 1906—7 . . . . . 6.—
» *XXIX. — Memoriile Secţiunii Ştiinţifice* . . . . . 5.—

Câtevă rezultate obţinute prin metoda română în tratamentul turbării, de *Dr. V. Babeş*. . . . . —,20
Corpusculele lui Negri şi paraziţul turbării, de *Dr. V. Babeş* . . . . —,20
Plante macedonice din Vilaieturile Monastir şi Salonic, examinate, studiate şi determinate, de *Dr. Dim. Grecescu* 1,50
Materiale pentru climatologia României. XXV. Clima anului 1906 st. n. la Bucureşti-Filaret, de *St. C. Hepites* . . . . . —,50
Separarea electrostatică a minereurilor, de *D. Negreanu* . . . . —,20
Materiale pentru sismografia României. XIII. Sismele din anul 1906 st. n. şi lucrările primei întruniri a Comisiunii permanente a Asociaţiunii internaţionale de sismologie la Roma în 1906, de *St. C. Hepites*. . . . . —,50
Influenţa pădurii asupra iuţelii vânturilor, de *I. St. Murat* . . . 1.—
Nevroza traumatică şi accidentele muncii, de *Dr. Gh. Marinescu* —,30
Contribuţiune la Flora Bucegilor, de *Zach. C. Panţu* . . . . . 1.—
» *XXX.* — Desbaterile Academiei în 1907—8 . . . . . 5.—
» *XXX. — Memoriile Secţiunii Ştiinţifice* . . . . . 5.—
Slăbiciunea inimii, de *Dr. V. Babeş* . . . . . —,30
Studii critice asupra actualei organizaţiuni sanitare. I. Vasile Lascar şi măsurile sanitare din comunele rurale, de *Dr. V. Babeş* . . —,20
Contribuţiuni la Climatografia României. I. Studiu comparativ al Climei iernii 1906/1907 la Bucureşti, de *I. St. Murat* . . . . . —,80
Din aplicaţiunile mecanicei raţionale în teoria generală a suprafeţelor, de *G. C. Iuga* . . . . . —,40
Fapte nouă asupra originii şi combaterii febrei tifoide, de *Prof. Dr. V. Babeş* . . . . . —,20
Contribuţiuni la fizica globului. VII. Hărţile magnetice ale României la 1 Ianuarie 1906, de *St. C. Hepites* şi *I. St. Murat* . 1,50
Cercetări asupra genezei unor boale de rinichi, de *Prof. Dr. V. Babeş* . . . . . —,20
Observaţiuni asupra capsulelor suprarenale, de *Prof. Dr. V. Babeş*. —,50
Materiale pentru climatologia României. XXVI. Elemente climatologice ale lustrului 1901—1905, de *St. C. Hepites* . . . . . 1.—
Baritina din Binnenthal [Valais, Elveţia], de *D. Rotman* . . . . —,20
Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1898—1908 . . . . . 2.—
Tom. XXXI. — Desbaterile Academiei în 1908—9. . . . . 5.—
» *XXXI. — Memoriile Secţiunii Ştiinţifice* . . . . . 6.—
Contribuţiuni la flora Bucureştilor şi a împrejurimilor sale, partea I, de *Zach. C Panţu* . . . . . 1.—
Contribuţiuni la Climatografia României. II. Studiu comparativ al Climei primăverii la Bucureşti, de *I. St. Murat* . . . . . 1.—
Starea actuală a luptei în potriva cancerului, de *Prof. Dr. V. Babeş* —,50
Cămila fosilă din România, de *Gr. Ştefănescu* . . . . . —,50
Problemele turbării, de *Prof. Dr. V. Babeş* . . . . . —,20
Radioactivitatea apelor minerale din România, de *Dr. Hurmuzescu.* —,20
Contribuţiuni la climatografia României. III. Studiu comparativ al climei verii la Bucureşti, de *I. St. Murat* . . . . . 1.—
Contribuţiuni la studiul glandelor cefalice (mandibulare şi maxilare) dela larvele de Trichoptere, de *Dr. E. L. Russ* . . . . . —,50

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREŞTI
COTA 5900
913
CONTROL 195
1961
Inv. 5900.
B.C.U. Bucuresti
C8874
FUNDAŢIUNEA UNIVERSITARĂ CAROLI
Donaţiunea Maiorescu
8874

PRIMELE INSEMNE DE DISTINCŢIUNI ŞI DECORAŢIUNI ROMANE

DE

Dr. C. I. ISTRATI
Membru al Academiei Române.

Şedinţa dela 25 Ianuarie 1913.

In timpii clasici ai eroismului român, sub marii noştri voevozi, distincţiunile militare şi civile consistau numai în numirea şi înaintarea în gradele boiereşti.

Acestea erau adesea trepte comune faptelor militare mai întâiu şi civile mai în urmă.

Decoraţiunile erau rănile primite şi moşiile cari adesea se dădeau ca răsplată—uzufructual—căpitanilor cari se dovediau mai vajnici şi mai pricepuţi în luptă şi cari urmau să dea şi dreptate sătenilor soldaţi şi familiilor lor de pe moşia învoită, după cum le dăduse exemplul vitejiei pe câmpul de luptă.

Mai în urmă moda bizantină-turcească a tabacherelor cu pietre scumpe, a pungilor de bani, a admiterii în sânul familiei puternicului zilei, dându-i o fată, pe lângă un caftan, se introduse şi la noi, cu deosebire sub domnia nefastă a Fanarioţilor.

De acì înainte înregistrăm tot decădere în toate şi la mulţi, mulţi de tot, până la epoca fericită a renaşterii.

Astfel de obiecte se mai dădeau şi pe timpul lui Cuza.

Personal am în colecţiune o tabacheră în metal, acoperită cu un vernis negru, înaltă de 0 m. 035 şi lată de 0 m. 095 pentru tras tabac. Ea are la mijloc monograma lui Vodă Cuza, aurită. (Fig. 1).— O alta făcută din o mică scoică de mare, cum se făceau mai de mult şi mici portmoneuri, are armele ţerii lucrate în argint.

Un frumos obiect rămas dela marele Domnitor e o pecete oferită bancherului *Salla* din Galaţi, cu care de sigur că Cuza avusese afaceri de când fusese ispravnic acolo. E o lucrare franceză în bronz aurit, cu mici rubinuri. Important de observat e partea de

929.71(498)

jos, cu armele ţerii. La partea de jos a pecetei, în un mic medalion se află o navă, dovadă că a făcut-o în vederea portului Galaţi. Heraldica acestei pecete domneşti e cu totul schimbată. (Fig. 2 şi 3).

Fiindcă vorbesc de Cuza ca ispravnic, dau fotografia sabiei sale din acele vremuri, pe care întâmplarea a făcut să o am în colecţiunea mea. (Fig. 4).

Odată cu renaşterea noastră dela 1821, şi cu reîntronarea domnitorilor pământeni la 1822, multe şi mari au fost nevoile la cari patrioţii noştri au trebuit să facă faţă.

Şi când ne gândim la piedicile de tot felul ce le stăteau din lăuntrul şi din afară în cale şi la puţinătatea mijloacelor de cari dispuneau ei, te miri cum de mai puteau prididi la atâta povară de muncă.

Bine înţeles că nu la distincţiuni se gândiau ei. De altfel Regulamentul Organic la 1832 le aşezasă şi pe acestea mai cu temeiu. Dar oamenilor de bine dela noi le ardeà de altele.

Infiinţarea unei oştiri, pe lângă întemeierea economică şi culturală a ţerilor române, o credeau ei ca neapărată.

O mare pacoste erà pe ţară şi cu monedele străine, variate, scurse din toate ţerile, chiar mult mai depărtate ca cele vecine, şi adesea mâncate, bortilite şi deformate, dacă nu chiar calpe, de te mirai cum de mai aveau curs.

Ar fi vrut ei să bată iarăş bani ai ţerii, dar cine să le îngădue, deoarece până şi poşta erà în mâini străine.

Mihalache Sturdza în Moldova şi mai în urmă G. Bibescu în Muntenia se gândiră că ar fi nimerit a controlà cel puţin valoarea banilor ce aveau curs în ţară şi pentru aceasta au făcut ei multe *„pietre“* de control.

De acì la baterea banilor nu erà departe şi Cuza a şi căutat să o facă şi de sigur că de nu căderà aveam bani cu efigia lui, pe cari-i şi stabilise ca formă—de cinci sutimi—în număr mic, ca probă.

Se mai gândiră şi ei, odată cu discreditarea vechilor boierii cari devenise *arheologice* cu totul, în mersul nostru aşà de iute înainte, dacă nu ar fi fost bine să se institue oarecari ordine (căvălării) locale, dar erà tot aşà de greu a te atinge de *suzeranitatea* Turciei pe acest teren ca şi pentru a bate bani.

Totuş dorinţa existà şi a fost chiar realizată în largă măsură, tot sub Cuza, înainte deci de proclamarea de drept a independenţei noastre.

Pentru aceasta era un fapt istoric de vitejie militară, care se impuneà. Cu prilejul intrării Turcilor la 1848 în București, voind a ocupà ei cazarma din Dealul Spirei, se întâlniră cu soldații noștri — pompieri — cari se năpustiră hotărît asupra lor.

Fiind în mic număr ai noștri fură respinși, dar după ce dovediră hotărîrea și nepăsarea lor de moarte în luptă. Cinstea luptei nu era a Turcilor cari învinsese, dar a cutezătorului mic pumn de voinici, cari se încumetase la luptă cu atâta nepăsare.

Sentinela din cazarmă, care păzià lada companiei și care privià de sus la cele ce se petreceau în stradă, nu-și părăsì totuș postul, se apără contra Turcilor ce cuceriră cazarma și fu găsit străpuns de 13 lovituri de baionetă, după cum îmi spuneà maiorul Papazoglu.

Acest fapt ridicase inimile a lor noștri și era prea mândru pentru a sta nerăsplătit sub Cuza, care aveà o inimă caldă pentru merite și mândria neamului, astfel că se și bătù medalia comemorativă la 1860.

E prima medalie cu caracter militar.

Dar deși era ea mai mult o medalie de amintire, totuș situația țerii era astfel, în afară și chiar în lăuntru, încât din următorul decret se constată că deși ea fusese bătută, nu a fost însă împărțită la toți cei în drept decât la 1866, după căderea marelui Domnitor.

Consiliul Miniștrilor[1].
Inaltă rezoluție:
«Se aprobă.
«N. Golescu,
«L. Catargiu,
«N. Haralambie».

JURNAL.

Consiliul de Miniștri, în ședința sa de astăzi, 9 Aprilie 1866.

Având în vedere legea din 21 Maiu 1860, prin care se hotărăște ca ostașilor de orice grad, cari au participat la lupta dela 13 Septembrie 1848, se li se dea câte o medalie comemorativă, spre a o purtà atașată printr'o cordeà tricoloră;

Având în vedere că aceste medalii deși făcute, dară nu s'au împărțit încă;

(1) *Românul*, Anul X-lea, Luni și Marți 18—19 Aprilie 1866.

Având în vedere că asemenea răsplată este singurul mijloc prin care o țară poate răsplăti pe fii ei, ce și-au vărsat sângele pentru dânsa;

Asupra referatului D-lui Ministru de resbel;

Hotărăște să se împartă aceste medalii.

Ion Ghica, Dimitrie Ghica, Cantacuzino, P. Mavrogheni, C. A. Rosetti, Maior D. Lecca.

Medalia pe care o am în colecțiune e de bronz și e atârnată de o panglică cu fondul albastru, ce poartă pe laturi, în lung, două bande: galben și roșu, din lăuntru spre margine.

Ea poartă pe verso: Vulturul cu crucea în cioc, încoronat cu spada și emblema suveranității în cele două ghiare, iar pe piept se află un ecuson cu capul de Zimbru și cu steaua cu cinci raze între coarne. Sus în jur stă scris: *Pro virtute militari.* Iar jos scris mărunt: *Caguć. F. Graveur de L'Empereur à Paris.*

Pe verso se află scris:

13
Septemvrie
1848
Dealul
Spirei

cu o ghirlandă de dafin în jur. (Fig. 5 și 6).

Dar Cuza, deși supărat pe cele petrecute la Costangalia și cu ocaziunea revoluțiunii din București, dorià totuș să aibă la îndemână un mijloc de deosebire și încurajare a faptelor militare și chiar a celor civile, pe cari putuse a le observà, cu deosebire și cu prilejul marei inundațiuni a Capitalei, dela 1864. (Fig. 7).

Nu primise și el doară o diplomă specială cam cu această ocaziune, pe care sunt fericit a o da la lumină (1). (Fig. 8).

Iată de ce pe tăcute el creà pe rând o *Virtute Militară* și o medalie pentru *Devotament și Curajiu.*

Ele se distribuiră, în mic număr însă, și ambele aceste medalii ce descriu au aparținut credinciosului său, *Generalul Solomon.*

Ele se află astăzi în bogata colecțiune de monete și medalii a d-lui C. Alexandrescu, subdirectorul general a Imprimeriei Statului, care a binevoit a mi le confià pentru studiul de față.

(1) Ea aparține d-lui C. Alexandrescu, subdirectorul general al «Monitorului Oficial» și al Imprimeriei Statului, care are o admirabilă și de mare valoare colecție numismatică și de medalii, mai ales române, în Strada Segmentului, 3.

Iată modul cum se prezentă ele. Ambele sunt în argint, de sigur că trebue să fie și altele în bronz. (Fig. 9).

Medalia Virtutea Militară are:

Diametrul 3 c m., grosimea 0 c m. 25, greutatea 26 gr. 710. Ea poartă o coroană cu crucea la mijloc, de care e legată veriga și inscripția: *Virtutea Militară*, înconjurată cu o ghirlandă de dafin. Pe avers poartă chipul lui Vodă Cuza, cu inscripția: *Alexandru Ion I*, iar jos: *1864.*

E făcută tot de același maestru *Caguć F.*, deoarece poartă două litere *C. F.* (Fig. 9).

Medalia a doua are:

Diametrul 3 c m., grosimea 0 c m. 25, greutatea 17 gr. 663 și are sus o toartă făcută tot din frunze de dafin cu o panglică înnodată la mijloc.

Pe avers stă scris: *Devotament și Curagiu*, încunjurat de o frumoasă coroană de stejar; iar pe revers aceeaș figură și inscripție, făcută de același maestru ca și la prima medalie. (Fig. 10).

Ambele aceste medalii se află și în colecțiunea așà de bogată a Academiei. Ceeace e mai important, e că medalia: *Devotament și Curagiu*, care se află la Academie, are și panglica sa. Ea e colorată în roșu la dreapta și galben jumătatea din stânga.

Menționez și acest detaliu, deoarece nu avem nici o altă indicațiune.

Ceeace însă se știe și mai puțin, e că Cuza creă o adevărată decorațiune română, *Steaua României*. Această frumoasă decorațiune care a strălucit, cu Virtutea Militară, pe pieptul luptătorilor dela 1877, după atacul dela 30 August, se datorește lui Cuza.

Intâmplarea a făcut să-mi pot procurà pentru colecțiunea mea Maria Istrati-Capșa tocmai Steaua României, pe care marele Domnitor o dădù personal, în gradul de Comandor, ministrului său I. Strat.

Grație d-lui Fain, mare industriaș și comerciant în Capitală, și relațiunilor ce are la Paris, am putut aflà, dela casa *Kretly* (1), unde ea a fost făcută de Cuza, că ea datează dela 1864, de sigur după lovitura de stat.

Nu se află însă nici o lege sau regulament relativ la această înființare, nimic încă în arhiva Ministerului de Externe, căci nu puteà fi publicat în Monitorul Oficial, deoarece Turcia și mai ales

(1) *Kretly*, breveté s. g. d. g. Décorations et rubans. 46, Palais Royal, galérie Montpensier.

Austria se opuneà din răsputeri la astfel de creațiuni, cari implicau idea neatârnării noastre.

Mai în urmă însă aflăm :

Regulamentul ordinului, elaborat în 28 Iunie 1877 cu No. decretului 1517, a fost modificat cu No. 330 din 18 Fevruarie 1878.

S'a modificat de asemenea art. 4 din legea ordinului prin decretul cu No. 1.325, din 17 Aprilie 1880; Idem, No. 1.108, din 10 Maiu 1887.

La început ordinul nu a avut decât trei grade până la comandor incluziv.

Astfel, prin d-l Fain, am putut a ne procurà — căci casa franceză păstrează perfect toate stanțele — toate trele aceste grade, cu panglica originală, din care casa mai aveà încă în depozit o parte.

Decorația a fost distribuită puțin.

Lăzile cum sosise dela Paris, așà s'au aflat la Palat, după 11 Fevruarie.

Decorațiunile au fost în urmă trimise la Paris, completate cu ultimele două grade, și astfel s'au aflat gata — modificate puțin — pentru anul 1877 când, în Septemvrie-Octomvrie, au și fost distribuite. Se adăogase, în vederea resbelului, varianta cu spadă pentru militari.

Steaua României creată de Cuza nu se deosebește numai prin monograma cunoscută a Domnitorului, dar și prin caracterul românesc — fără hotare — al celui ce năzuise a se numì: *Domn al Românilor.*

Pe una din fețe, între cununi de argint, stă falnica dată de *5/24 Ianuarie,* data sfântă a Unirii țerilor la 1859, iar jur împrejur se află scris : «*Genere et corde fratres*» adică : *Frați prin sânge (origine) și inimă (simțiri).*

Se poate o deviză mai frumoasă și care să meargă mai mult la inima Românului!

Pe partea cealaltă erà numai monograma lui *Alexandru Ioan I.* (Fig. 11, 12 și 13).

Natural că această decorațiune a trebuit să fie modificată cu suirea pe tron a noului suveran, când schimbându-se monograma și alte detalii s'a creat frumoasa decorațiune din prezent.

Astăzi vulturul cu crucea în cioc e încunjurat de deviza : *In fide salus,* care cade ca o pată pe fapta elementului militar dela 11 Fevruarie 1866.

Cu ocaziunea zilei de 24 Ianuarie 1913, am crezut necesar a face cunoscut aceste date Academiei Române.

Această notă nu a fost imprimată, din cauza evenimentelor prin cari am trecut, decât în decursul lunii Septemvrie.

La 26 ale acestei luni, am avut fericirea să obțin, prin bunătatea d-lui Fain, o nouă și foarte importantă medalie, tot din timpul lui Cuza. (Fig. 14).

Ea consistă din o cruce în fier, care se aseamănă, și ca aspect și ca lucrare, în totul cu crucea trecerii Dunărei.

Ea are lungimea în direcțiunea toartei de 4.86 cm. Lățimea e de 4.60 cm. Grosimea, pe latură, căci la mijloc brațele crucii sunt mai scobite, 0.15 cm. Greutatea este de 5.81 grame.

Pe una din fețe poartă monograma Domnitorului, identică cu aceea de pe decorațiile sau tabachera sa, dar cevà mai înflorită și cu coroana țerii deasupra.

Pe partea opusă poartă o cruce, care se aseamănă cu aceea admisă de Unguri pe coroana Sf. Ștefan, dar care e vechea cruce admisă de Slavoni și care se află admisă la noi pe timpul lui Ștefan cel Mare (1).

Care să fi fost rostul acestei medalii, care nu există nici la Academie, nici nu am aflat-o în alte colecțiuni particulare?

Eu cred că erà destinată clerului și faptelor relative la credință și poate la învățământ.

Dar nu pot afirmà nimic precis. Și e curios a vedeà cum fapte petrecute acum jumătate de secol la noi sunt așà de puțin cunoscute și au avut un așà de slab răsunet în conștiința publică.

Aceste nouă date am crezut necesar a le comunicà Academiei în ședința dela 27 ale curentei luni Septmevrie.

(1) *Biserica și podul din Borzești precum și o ochire relativă la bisericile zidite de Ștefan cel Mare* de Dr. C. I. Istrati. Stampa VI. București 1904.

Fig. 1. — Tabachere cu armele lui Vodă Cuza.

Fig. 2. — Pecete oferită de Domnitorul Cuza bancherului Salla din Galați.

Fig. 3. — Partea de jos a pecetei cu armele țerii, făcute în mod deosebit și cu nava în medalionul de jos.

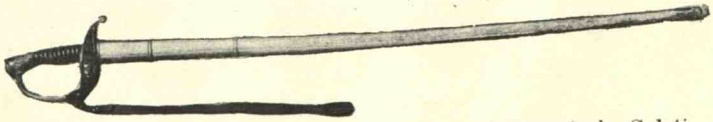

Fig. 4. — Sabia lui Cuza Vodă, pe când erà Ispravnic la Galați.

BIBLIOTECA CENTRALA
ACADEMIA ROMÂNĂ
BUCUREȘTI

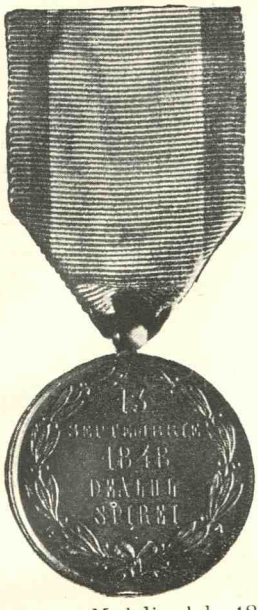

Fig. 5. — Medalia dela 1848, văzută de față.

Fig. 6. — Medalia dela 1848, reversul.

Fig. 7. — Inundațiile din București din 1864, schiță făcută pentru L'Illustration de pictorul Aman.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREȘTI

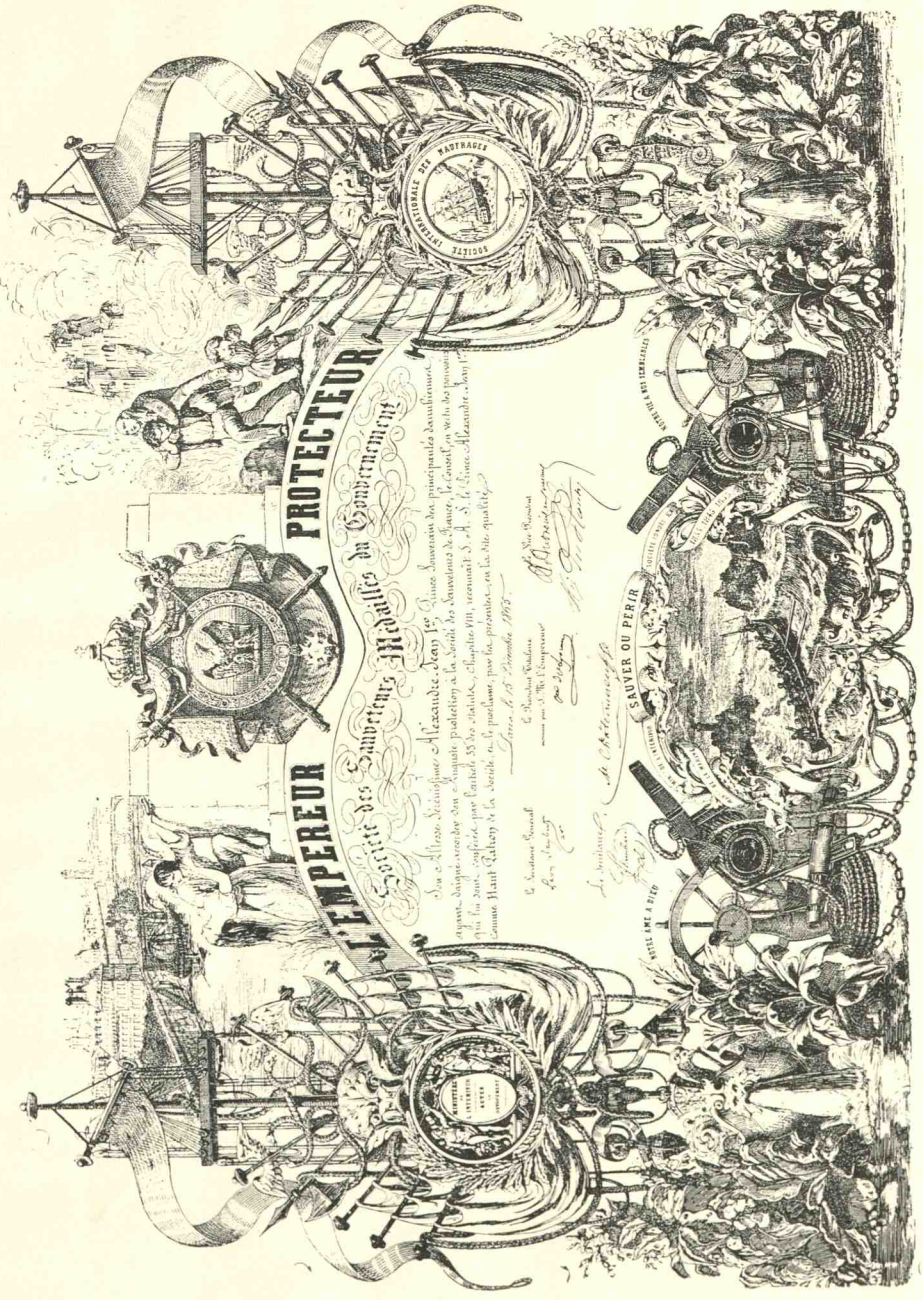

Fig. 8. — Diploma Domnitorului Cuza, ca membru al Societății de salvare din Franța.

Fig. 9. — Virtutea militară, creată de Vodă Cuza, văzută de ambele părți.

Fig. 10. — Medalia pentru *Devotament și curagiu*, făcută de Vodă Cuza, văzută pe ambele fețe.

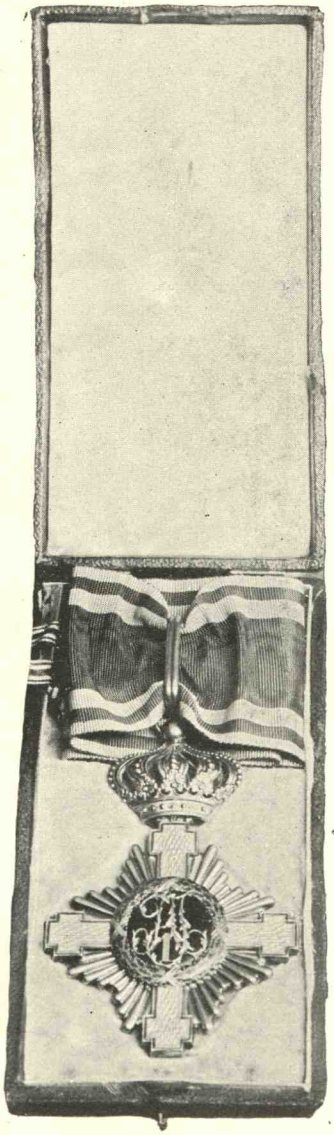

Fig. 11. — Decorația Steaua României, în gradul de Comandor, pe care Cuza Vodă a dat-o lui I. Strat.

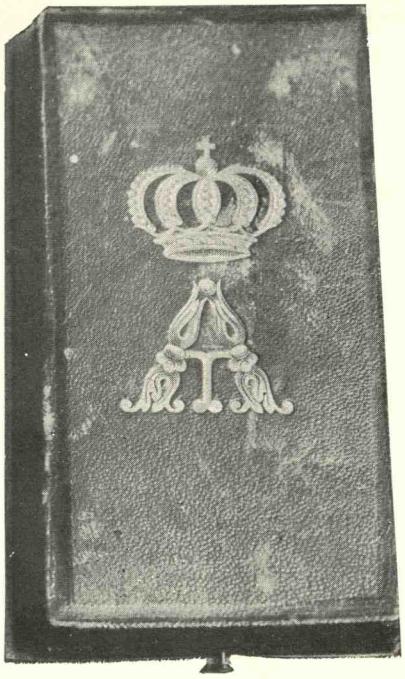

Fig. 12. — Cutia acestei decorațiuni.

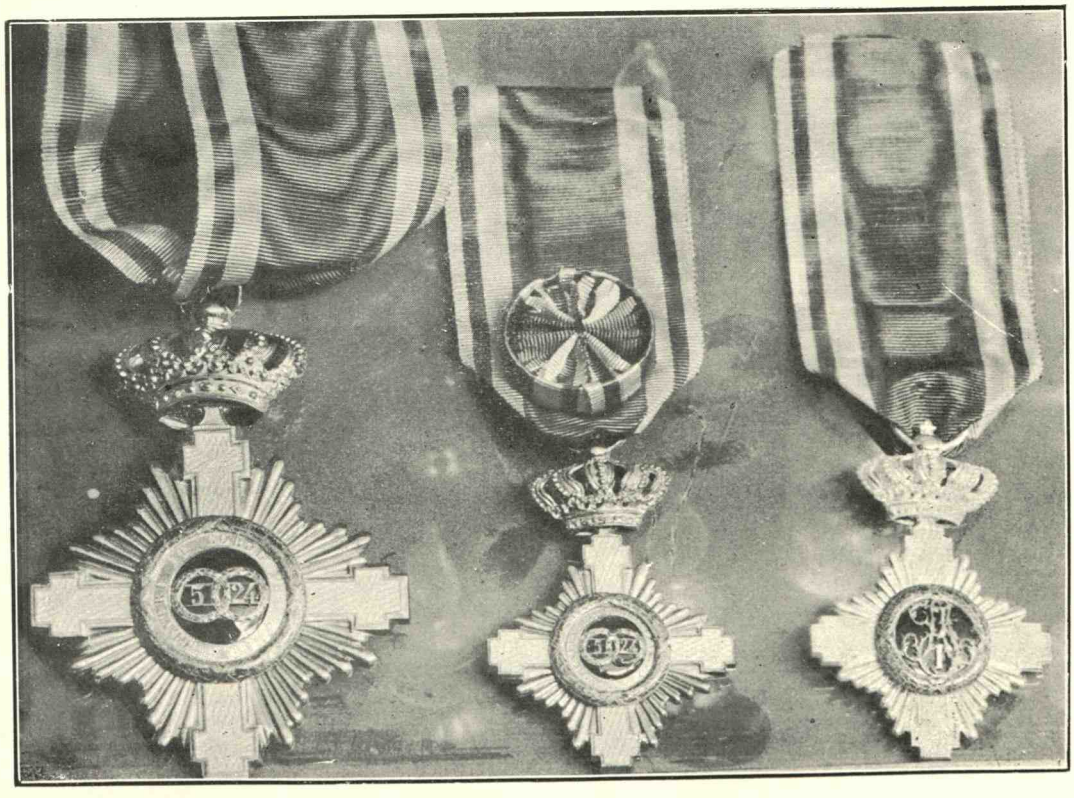

Fig. 13. — Toate cele trei grade ale Stelei României, făcute de Vodă Cuza.

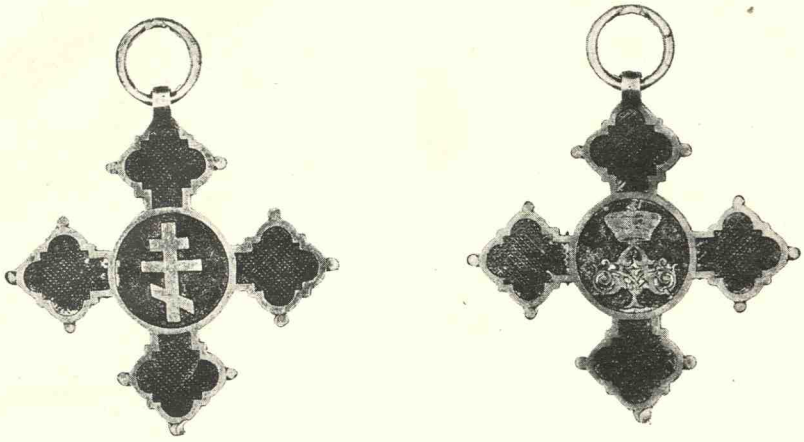

Fig. 14. — Crucea de fier creată de Cuza Vodă, văzută pe ambele sale fețe.

VERIFICAT 2017

VERIFICAT 1987

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREȘTI